

PUT DO NJEMAČKOG UJEDINJENJA

BUNDESSTIFTUNG
AUFARBEITUNG

HRVATSKO-NJEMAČKO
DRUŠTVO SPLIT

**IZLOŽBA SAVEZNE ZAKLADNE ZA PROUČAVANJE SED-DIKTATURE
I MINISTARSTVA VANJSKIH POSLOVA**

Bundesstiftung Aufarbeitung, Klaus Mehner, Bild 89_0507_POL_Wahlen_05

2. listopada 1990.: Posljednji dan DDR-a

Utorak, 2. listopada 1990. 14.970-ti je dan DDR-a, države koja prestaje postojati. Posljednji put se sastaju zastupnici kako bi raspustili parlament DDR-a u okviru svečane manifestacije. U Bonnu i Istočnom Berlinu stalni predstavnici DDR-a i Savezne Republike završavaju svoje obveze. Krajem dana ministar razoružanja i obrane Istočnog Berlina Rainer Eppelmann zadnjom dnevnom zapovijedi oslobađa dužnosti sve pripadnike Nacionalne narodne armije (NVA). U 21h u istočnoberlinskom kazalištu započinje službeni svečani prijem. U međuvremenu se ispred njemačkog parlamenta i oko Brandenburških vrata okuplja stotine tisuća ljudi u opuštenom raspoloženju. U Leipzigu Sarah K. dolazi na svijet. Ona je posljednja beba rođena u DDR-u. Dvije minute kasnije DDR će postati povijest. U svom večernjem televizijskom obraćanju predsjednik Vlade DDR-a Lothar de Maizière upozorava: „Ujedinjenje Njemačke nije završeno pristupom DDR-a Saveznoj Republici Njemačkoj. Ono je i ostaje zajednički zadatak svih Nijemaca. Ono nije samo materijalno pitanje već i pitanje prakticiranja stvarnog zajedništva. Ujedinjenje nije dovoljno samo platiti već ga je potrebno i svim srcem željeti.“

2. listopada 1989.: Nemir iza Željezne zavjese

Ponedjeljak, 2. listopada 1989. Pripreme za 40. godišnjicu osnivanja DDR-a na dan 7. listopada u punom su jeku. Međutim, u državi već mjesecima vlada određeni nemir. Broj zahtjeva za izlazak iz države drastično se povećao. Deseci tisuća građana koriste godišnji odmor kao priliku za bijeg na Zapad. 11. rujna Mađarska otvara svoju granicu prema Austriji za građane DDR-a. Deseci tisuća ljudi traže utočište u veleposlanstvima Savezne Njemačke u Pragu i Varšavi. 1. listopada prve izbjeglice iz Praga stižu posebnim vlakovima u Saveznu Republiku Njemačku. Istočni Berlin je dozvolio izlazak kako slike krcatih veleposlanstava ne bi bacile sjenu na državno slavlje. Dnevne novine „Neues Deutschland“ cinično pišu: „Ne treba pustiti ni jednu suzu za njima.“ Neposredno prije toga vodstvo stranke je u istim novinama izjavilo: „U previranjima našeg vremena DDR stoji uz bok Narodnoj Republici Kini“. Mnogi to doživljavaju kao prijatnu. Početkom lipnja je kineska vlada nasilno okončala masovni prosvjed na Trgu nebeskog mira u Pekingu. Sve manje istočnih Nijemaca se da na taj način zaplašiti. U Leipzigu tu večer 20.000 ljudi izlazi na ulicu. Prvi put se čuje uzvik „Mi smo narod!“.

Podijeljena država: Njemačka nakon Drugog svjetskog rata

Nakon Drugog svjetskog rata Njemačka i Europa su podijeljene. Od 1949. postoje dvije njemačke države: Demokratski sastavljena Savezna Republika Njemačka uskoro postaje dio NATO-a i Europske zajednice. Unatoč pojavama ekonomske krize od 70-ih godina u Zapadnoj Njemačkoj vlada blagostanje i liberalan duh. DDR, koja je dio Varšavskog pakta i pripada Vijeću za međusobnu gospodarsku pomoć, je diktatura u kojoj komunistička Jedinstvena socijalistička partija Njemačke (SED) upravlja svim područjima života. Nedostatna opskrba obilježava svakodnevnicu DDR-a. Obje države kao dio savezničkog sustava stoje potpuno naoružane jedna nasuprot drugoj. Dok se zapadni saveznici, SAD, Francuska i Velika Britanija jako brzo pretvaraju iz okupacijskih u zaštitne sile i sve više surađuju ravnopravno na prijateljskoj razini, Sovjetski Savez gotovo do samog kraja određuje u velikoj mjeri politiku DDR-a. Svejedno koliko su suverene obje njemačke države na papiru i u stvarnosti, u smislu njemačkog ujedinjenja četiri pobjedničke sile Drugog svjetskog rata nikada nisu odustale od svojih prava.

Tiha revolucija protiv diktature SED-a

7. listopada 1989. Jedinstvena socijalistička partija Njemačke (SED) slavi 40 godina postojanja DDR-a. Dva dana kasnije

najveća „demonstracija ponedjeljkom“ u Leipzigu protječe mirno unatoč svim strahovima. Ona je vrhunac revolucije koju su do tog trenutka tek rijetki prepoznali kao takvu. 18. listopada Egon Krenz razrješuje dužnosti Ericha Honeckera. Želi spasiti vladavinu SED-a svojevrstnim „obratom“. U međuvremenu je masovnih protesta sve više. 9. studenog nepromišljena izjava jednog SED-ovog dužnosnika dovodi do rušenja zida. Kraj SED diktature je rezultat izraženih ekonomskih problema i nesposobnosti SED-a za poduzimanje reformi. Val iseljavanja i ojačala opozicija vrše pritisak na stranku. Okvir čine politika popuštanja i Konferencija o europskoj sigurnosti i suradnji (KSZE), koje od 70-ih godina jačaju opoziciju Istočnog bloka, ali i Gorbačovljeve reforme u Sovjetskom Savezu. One 1989. Poljskoj i Mađarskoj omogućavaju postepenu demokratizaciju. Na ljeto pristaše opozicije politike DDR-a i istočnonjemački građani željni slobode kretanja izlaze zajedno na ulice. Zbog osjećaja snage i brige oko gubitka kreditne sposobnosti na Zapadu vodstvo SED-a se povlači pred nasiljem. Mirni prosvjedi se nastavljaju vlastitom dinamikom koja vodi do rušenja sustava.

Ujedinjenje Njemačke dolazi na dnevni red

Padom zida i raspadom komunističke diktature pitanje njemačkog ujedinjenja odjednom postaje važnom političkom temom. U svom službenom priopćenju predsjednik Vlade DDR-a Hans Modrow predlaže „ugovornu zajednicu“ između obje države. Još se ne spominje ponovno ujedinjenje. Međutim, savezni kancelar Helmut Kohl 28. studenog u Njemačkom parlamentu predstavlja program od 10 točaka koji ima za cilj postići „ponovno ostvarenje državnog j budućnosti. Već nekoliko tjedana kasnije ove dugoročne predodžbe bit će ostvarene. Za vrijeme Kohlovog govora 19. prosinca, prilikom njegovog posjeta DDR-u u Dresdenu, građani skandiraju: „Mi smo jedan narod!“ Većini istočnih Nijemaca bilo je dosta DDR-a. Za Kohla je ponovno ujedinjenje od dalekog cilja postalo bliskim ciljem koji on državničkom spretnošću slijedi unatoč početnim otporima iz inozemstva. Pojedinci koji u Istočnoj i Zapadnoj Njemačkoj kritično gledaju na njemačko jedinstvo izazivaju veliku pozornost novina, dok među građanima nailaze na tek neznatan odjek.

Međunarodne reakcije

U Londonu, Parizu i Moskvi reakcije na temu ponovnog ujedinjenja su skeptične do odbojne. 4. prosinca Gorbačov prima saveznog ministra vanjskih poslova, Hans-Dietricha Genschera i prisjeća se svog „susreta s glavnim tajnikom kao izrazito neugodnog: plan od 10 točaka je „nesmetano uplitanje u unutarnje poslove“ suverenog DDR-a, tako Gorbačov. Njegov ministar vanjskih poslova Ševardnadze dodatno zaoštrava situaciju: „Ni Hitler si tako nešto nije dopustio.“ Mnogi strani promatrači strahuju za europsku ravnotežu. Komentatori zazivaju „Četvrti Reich“ koji bi se mogao pojaviti u centru Europe i svojom gospodarskom moći zavladati kontinentom. Iz Washingtona dolazi potpora od američkog predsjednika Georga Busha. Reakcije iz Poljske su iznenađujuće pozitivne. Tamo se ne sumnja u pravo na samoodređenje Nijemaca ali se traži pravo sudjelovanja u odlukama kod svih daljnjih razvojnih procesa u Njemačkoj. Istovremeno Varšava traži međunarodnopravno priznanje svoje zapadne granice, što Kohl, za razliku od Genschera, želi odgoditi za razdoblje nakon ponovnog ujedinjenja.

Jedinstvo i europska integracija

8. i 9. prosinca 1989. savezni kancelar Kohl i savezni ministar vanjskih poslova Genscher susreću se u Strasbourgu s jedanaest zapadnoeuropskih državnih čelnika i čelnicima vlada. Bivši kancelar Kohl u svojim memoarima piše kako tako hladnu atmosferu pri europskom sastanku na vrhu nije nikad ranije doživio. Samo Irska i Španjolska su jasni zagovornici njemačkog jedinstva. Kohl i Genscher garantiraju svojim partnerima kako ujedinjena

Njemačka neće ići zasebnim putevima i kako će ostati angažirani član Europske zajednice. Na kraju sastanka članovi potvrđuju – kao često i do tada – pravo Nijemaca na samoodređenje. Međutim, ostaju mnoga ograničenja. Kako bi se Njemačka još jače povezala u Europi, francuski predsjednik François Mitterand forsira pregovore o europskoj monetarnoj uniji. Savezna vlada popušta zahtjevima: 1990. konferencijom vlada zemalja Europske zajednice započinje savjetovanje u vezi novog ugovora država, a 1993. Ugovor iz Maastrichta stupa na snagu. Ovim ugovorom Europska zajednica postaje "Europska unija". Istovremeno, ugovor predviđa uvođenje zajedničke europske valute.

Samodemokratizacija DDR-a

Otvaranje Berlinskog zida ubrzalo je raspad Jedinствене socijalističke partije Njemačke (SED-a). Od 2,3 milijuna članova ostalo ih je tek 285 000. Stranke CDU (Kršćansko-demokratska unija) i LDPD (Liberalna demokratska stranka Njemačke) izlaze iz stranačkog bloka SED-a i postaju neovisne. Dana 1. prosinca SED se kao vodeća stranka briše iz Ustava. U istom mjesecu se SED preimenovala u „Stranku demokratskog socijalizma“ (PDS). Gospodarska situacija se pogoršava. U zemlji je još uvijek stacionirano 380 000 sovjetskih vojnika, članovi SED-a sjede na prijelaznim mjestima državnog aparata i „oružanih snaga“. Od 7. prosinca se u Istočnom Berlinu a uskoro i cijelom DDR-u održavaju zasjedanja „Okruglog stola“ na kojima su zastupljene stare i nove političke snage. Oporba ovim pokušava kontrolirati prijelaznu vladu Hansa Modrowa kao i pokrajinsku i gradsku upravu. Glavne teme su slobodni izbori, demokratski ustav i raspuštanje Ministarstva državne sigurnosti (njem. Ministerium für Staatssicherheit – Stasi, op.p.). Od 4. prosinca aktivisti za građanska prava zauzimaju urede Stasija kako bi zaustavili uništenje dokumentacije. Dana 15. siječnja napokon slijedi zauzimanje sjedišta Ministarstva državne sigurnosti u Istočnom Berlinu, moć Stasija je slomljena.

DDR – Parlamentarni izbori: referendum za ujedinjenje

U nedjelju, 18. ožujka pristižu prvi podaci s birališta i senzacionalna vijest: na prvim slobodnim izborima u DDR-u 48% birača glasovalo je za „Savez za Njemačku“. Tome je doprinijelo 41% glasova istočnog CDU, 6% glasova Njemačke socijalne unije (DSU) i 1% glasova građanske stranke Demokratski polet (DA). Stranke i savezi građanskog pokreta dobili su oko 27% glasova. Od toga je Socijaldemokratska stranka Njemačke (SPD) dobila 22. Prije izbora je ova stranka smatrana pobjednikom. Liberali su dobili 5% a PDS – nasljednica SED-a, koja se protivila ponovnom ujedinjenju Njemačke, 16% glasova. Odlučujući je bio stav stranaka prema ponovnom ujedinjenju. Iako su se SPD i Savezi građanskog pokreta izjasnili za tu opciju, „Savez za Njemačku“ je svojim obećanjima uvjerio birače u brzo postizanje ovog cilja. Osim toga imali su podršku vlade Helmuta Kohla, koja je obećavala materijalnu pomoć Istočnoj Njemačkoj. Dana 12. travnja 1990. pod vladom premijera Lothara de Maizierea (CDU) osnovana je Velika koalicija SPD i Liberali.

Sat diplomacije: „Dva-plus-četiri“ pregovori

Na međunarodnoj pozornici žestoko se raspravljalo o uvjetima ponovnog ujedinjenja Njemačke. Nakon što se Gorbačov 10. veljače 1990. načelno složio s ujedinjenjem, tri dana kasnije na konferenciji ministara vanjskih poslova NATO-a i Varšavskog pakta u Ottawi došlo je do sporazuma o tome tko će voditi pregovore po ovom pitanju: dvije njemačke države i glavne pobjedničke sile Drugog svjetskog rata. Zahtjevi ostalih država da sjede za pregovoračkim stolom su odbijeni. Od svibnja do rujna se u razgovorima „Dva-plus-četiri“ pregovaralo o postupcima i posljedicama ujedinjenja: Hoće li se članstvo Savezne republike Njemačke u NATO-u proširiti i na Istočnu Njemačku? Kako će se to provesti uz prisustvo sovjetskih trupa? Pod kojim uvjetima će

se one povući? Za zapadne sile je ostanak Njemačke u NATO-u uvjet, ali za Moskvu, čije proširenje na Istok seže do granice s Poljskom, to je neprihvatljivo. Ministar vanjskih poslova Genscher vodi pregovore iz Bonna. Ministar vanjskih poslova DDR-a je župnik i borac za građanska prava Markus Meckel, koji je u jesen 1989. ponovno ustanovio istočnonjemačku socijaldemokraciju.

Monetarna, gospodarska i socijalna unija

Vlada de Maizierea stoji pred velikim izazovima, posebice njihovo izbornu obećanje: provođenje ujedinjenja brzo ali odgovorno. Istovremeno se mora napredovati s političkim reformama u zemlji i stabilizirati stanje s opskrbom. Spajanje dviju država s tako različitim ustavom zahtijeva opsežne pripreme. Za Istočni Berlin i Bonn vrijeme ističe: svaki dan dvije tisuće istočnih Nijemaca pakira kofere i seli na zapad. Tamo su mogućnosti prihvata iscrpljene. S druge strane, u DDR-u se od ljeta 1989. oko 550 000 ljudi preselilo na zapad. Istočni Nijemci sve su nestrpljiviji. Na demonstracijama se čuju povici: „Ako Njemačka marka ne dođe nama, doći ćemo mi njoj!“ Dana 1. srpnja stupa na snagu monetarna, gospodarska i socijalna unija, koja je bila dogovorena već 18. svibnja. Preko noći se s Njemačkom markom ujedinjuje i tržišna ekonomija između Labe i Odre. Državno vlasništvo treba privatizirati Agencija za privatizaciju, koja je osnovana odlukom Modrovljeve vlade.

Opća njemačka solidarnost

U siječnju 1990. se, prema anketama, 70% zapadnih Nijemaca izjasnilo za ponovno ujedinjenje, dok ih je u proljeće na Istoku Njemačke 85%. Na istoku i zapadu građani kreću u upoznavanje drugih dijelova Njemačke. Znatiželja i radost zbog ponovnog susreta su velike. Solidarnost se nije ograničila samo na 100 DM dobrodošlice, koje su omogućile lakši prijelaz na Zapad nakon pada Zida. Mnoge Savezne pokrajine, stranke, društva i udruge sklapaju prijateljstva. Crkve provode opću solidarnost. Svi oni podupiru demokratsku pretvorbu i novi gospodarski početak u novcu, ljudstvu i stručnosti. Dotad nije postojao pojam „Bolji Zapadnjaci“ ili „Jadni Istočnjaci“. Usprkos upozorenjima i skepticizmu svi uskoro očekuju „procvat krajolika“ koji je obećao savezni kancelar Kohl. Mnogi Istočni Nijemci ispunjavaju svoje snove: tržište polovnim automobilima u Zapadnoj Njemačkoj je ispražnjeno. Čak su se krastavci, senf, mlijeko ili brašno iz Zapadne Njemačke činili ukusnijima nego domaći proizvodi kojih je vladala nestašica.

Nova sloboda: Bez vize do Havaja

„Bez vize do Havaja“ stajalo je na transparentima u jesen 1989. Od ljeta 1990. mnogi građani DDR-a mogli su otići na svoj prvi godišnji odmor na Zapad. Samo su neki stigli do Havaja a popularnije destinacije su Lüneburger Heide i Bavarske Alpe. Drugi koriste D-marku za putovanje autobusom do Pariza, Londona ili Rima. Ne odlučuju više vlasti kamo će se putovati i koliko je svijet dostupan već samo vlastita volja i račun u banci. Desetodnevno putovanje autobusom na španjolsku obalu moguće je već za 400 DM. Dana 3. travnja sletio je prvi međunarodni zrakoplov na Mallorcu. U zrakoplovu je 90 građana DDR-a, koje je dočekao ministar turizma Baleara. „Sloboda putovanja“ su riječi koje je društvo za njemački jezik proglasilo „riječima godine“ 1989. Dok ljeti domaće turističke destinacije na obali Baltičkog mora DDR-a stoje prazne, tisuće novih putničkih agencija privlače svoje kupce. Istočni Nijemci ne žele više ništa imati s organiziranim putovanjima svojih sindikata. Do pada Berlinskog zida oni su bili jedini pružatelji turističkih usluga u DDR-u. Njihov pokušaj da opstanu na tržištu brzo je propao.

Novi početak: Njemačka i Poljska

Poljska je bila prva žrtva Drugog svjetskog rata kojeg je započela Njemačka. Poljska je 1945. brojila 5,65 milijuna mrtvih od gotovo 35 milijuna stanovnika koliko ih je bilo 1938. Po Staljinovoj naredbi granice Poljske su proširene na zapad, otprilike 1,5 milijuna Poljaka preseljeno je na to područje a njemačko stanovništvo protjerano. Nova je granica duž Odre i Nise za stanovnike Poljske bila od egzistencijalne važnosti. Zbog toga su se 1989. mnogi od njih pribojavali da bi Njemačka mogla ovu granicu dovesti u pitanje. Desetljećima su zapadnonjemačke udruge protjeranih potpirivale ovaj strah. Ipak, 1989./90. Poljaci se izjašnjavaju za pravo samoodređenja Nijemaca, dok savezni kancelar Kohl formalno-pravno ustraje na činjenici da samo jedinstveni njemački parlament može međunarodnopravno priznati nepovredivost granice. 21. lipnja 1990. zapadnonjemački (Bundestag) i istočnonjemački (Volkskammer) parlamenti objavljuju: „Sadašnja granica između Poljske i Njemačke je konačna.“ I „Dva-plus-četiri“ pregovori potvrđuju granicu kao konačnu. U studenom 1990. ujedinjena Njemačka i Poljska također međunarodnopravno reguliraju nepovredivost granice.

„Dva-plus-četiri“ sporazum

Ključno sporno pitanje bilo je kojem će se od saveza prikloniti Njemačka. Od lipnja se zamjećuje popuštanje SSSR-a. 14. srpnja Kohl leti za Moskvu i odatle zajedno s Gorbačovom u Gorbačovljevi rodni Kavkaz. Već prije zajedničkog leta, glavni tajnik daje naslutiti da je suglasan s članstvom ujedinjene Njemačke u NATO-u. Isto će biti javno objavljeno 16. srpnja na zajedničkoj novinskoj konferenciji u Železnovodsku. Gorbačov tamo jamči povlačenje sovjetskih postrojbi do 1994. Njemačka pristaje na nepovredivost postojećih granica, smanjenje broja vojnih postrojbi, trajno povlačenje oružja za masovno uništenje kao i na pružanje izdašne financijske pomoći. Potpisivanjem „Sporazuma o konačnom dogovoru u vezi s Njemačkom“ („Dva-plus-četiri“ sporazum) od strane šestorice ministara vanjskih poslova, 12. rujna 1990. u Moskvi, za Njemačku završava poslijeratno razdoblje. Njime prestaju sva „prava i odgovornosti koje su pobjedničke sile imale u odnosu na Berlin i Njemačku kao cjelinu. Kao rezultat toga, poništavaju se i relevantni četverostrani dogovori, zaključci i radnje vezane za isto, te se sve ustanove četiriju sila zatvaraju.“

Jedna država zapečaćuje svoju sudbinu

O putu do njemačkog ujedinjenja žustro se raspravljalo od proljeća 1990. Manjina doslovno shvaća majke i očeve Temelnog zakona, koji u članku 146 kažu da temeljni zakon „prestaje vrijediti onoga dana kada na snagu stupi Ustav, za kojeg se njemački narod slobodno odlučio.“ 23. kolovoza, u skladu s člankom 23 Temelnog zakona nadmoćna se većina u istočnonjemačkom parlamentu izjašnjava za pristup DDR-a Saveznoj Republici s 3. listopada 1990. To je bila odluka za Ustav, koji se održao kroz četiri desetljeća i kojeg se zapadni Nijemci nisu odriicali. 31. kolovoza, nakon samo osam tjedana, postignut je sporazum o ujedinjenju. Njime se uređuju izmjene Temelnog zakona, pitanja usklađivanja pravnih stečevina i javne uprave u Istočnoj Njemačkoj, pitanja financija kao i područja rada, socijalna pitanja, pitanja žena i kulture. Sporne teme, kao odluka o budućem glavnom gradu, odgođene su ili su regulirane naknadnim pravilnicima; to se odnosi i na pristup dokumentaciji tajne policije DDR-a (Stasi), za što su se istočnonjemački parlament i i borci za građanska prava DDR-a izborili štrajkom gladu još u rujnu.

Zajednički izazovi

3. listopada 1990., 00:00 sati: uz zvuke nacionalne himne iznad zgrade Njemačkog parlamenta uzdiže se zastava ujedinjene Njemačke. Veličanstveni vatromet pozdravlja više od milijun ljudi koji zajedno slave ujedinjenje Njemačke. Ipak, nakon euforije uslijedilo je otrežnjenje. Usprkos zapadnonjemačkom socijalnom sistemu, „izgradnji Istoka“ i svakogodišnjoj pomoći u milijardama, nastavlja se, od 1989. ubrzan, pad istočnonjemačkog gospodarstva. Masovna nezaposlenost i socijalna nesigurnost obilježavaju 1990-te godine u novim Saveznim pokrajinama. Pred još većim izazovima stoje stanovnici srednjoistočne Europe. Oni se za novi početak mogu osloniti samo na vlastite snage. Njihov zajednički cilj je pristup NATO-u i Europskoj uniji, kako bi osigurali nanovo stečenu suverenost. Pristupni kriteriji time postaju pokretač reformi. U Varšavi, Wrocławu, Pragu, Budimpešti i u drugim mjestima siva jednoličnost državnog socijalizma uskoro uzmiče pred pulsirajućim ugođajem gradova u poletu, u kojima prvenstveno mladi ljudi uživaju u novostecenim slobodama. U međuvremenu na Balkanu, nakon raspada Jugoslavije, od 1991. do 1995. bjesni krvav rat, kojem se Europa u početku nedovoljno suprostavlja.

Njemačka u Europi

Od 2004. deset srednjoistočnih europskih država pristupilo je EU. Mirne revolucije iz 1989. godine nisu bile preduvjet samo za ujedinjenje Njemačke, nego i za daljnje europske integracije. U većini EU-država ukinute su kontrole putovnica i uveden je euro. Europa i transatlantsko partnerstvo ostaju temelji njemačke vanjske politike. Odavno su prestale brige da bi ujedinjena Njemačka mogla okrenuti leđa EU. Naprotiv, Njemačka ne samo da je pokretač proširenja i produbljenja odnosa u EU, nego se suočava s povećanim očekivanjima u preuzimanju internacionalne odgovornosti. U gospodarskom smislu, kao primjerice u vremenima dužničke krize, Njemačka se iskazuje na području europske solidarnosti. Ili vojno: 1999. Njemačka vojska po prvi put sudjeluje u jednoj borbenoj misiji, u sklopu NATO-ove intervencije na Kosovu, koja se provodi kako bi se spriječila humanitarna katastrofa. Slijede daljnje misije, između ostalih i u Afganistanu, ali ne bez žestokih unutarnjopolitičkih rasprava. Težnja za provođenjem vanjske politike, koja bi u jednakoj mjeri bila u skladu kako s temeljnim vrijednostima tako i s državnim interesima, ostaje izazov.

Njemačko jedinstvo – međubilanca

25 godina njemačkog jedinstva: predsjednik i kancelarka Savezne Republike dolaze iz Istočne Njemačke. Tamo se broj nezaposlenih u usporedbi s 2003. gotovo prepolovio. Infrastruktura je u potpunosti obnovljena, gradovi sanirani, iseljavanje na zapad stagnira, istočnonjemački učenici su jedni od najuspješnijih na školskim ispitima. Cvjetaju li sad napokon ruže na istoku? U stvarnosti još uvijek nije došlo do izjednačenja životnih uvjeta. Stopa nezaposlenosti na zapadu je šest, a na istoku 10 posto. Gospodarska moć i dohodak dosežu na istoku 70 odnosno 80 posto zapadnog prosjeka. Istočni Nijemci su rijetkost kada je riječ o donositeljima odluka: gotovo nema ni jednog glavnog urednika čija je biografija vezana uz DDR, samo četiri od 182 menadžera na njemačkoj burzi potječu iz Istočne Njemačke. Međutim, na aktualno stanje njemačkog jedinstva ne smije se gledati crno-bijelo. U usporedbi s nekim gradovima u Ruhrskoj oblasti, dijelovi Tiringije i Saske su boom-regije. Ipak, one se ne mogu mjeriti s blagostanjem južne Njemačke. Na jedno ukazuju sve ankete: za veliku većinu građana jedinstvo je već odavno nešto što se podrazumijeva. Njegov daljnji razvoj zajednička je zadaća svih Nijemaca.